

Arttu Tuominen

Dubbelleven

Vertaald door Annemarie Raas

Voor Veeti, de sterkste

Toen Wendy op een keer op tweejarige leeftijd ergens in een tuin aan het spelen was, plukte ze net als altijd een bloem, waarmee ze naar haar moeder rende. Waarschijnlijk zag ze er behoorlijk schattig uit, want mama drukte een hand tegen haar hart en riep uit: 'O, Wendy, waarom kun je niet altijd net zo zijn als nu!'

Meer werd er niet over gezegd, maar dat was het moment waarop Wendy beseftte dat ze onherroepelijk groot zou worden.

Iedereen beseft dat op tweejarige leeftijd.

Je tweede verjaardag is het begin van het einde.

J.M. Barrie: *Peter Pan*

Proloog

Het meisje plaatst een sigaret tussen haar lippen en draait voorzichtig aan het steentje van de aansteker, om te voorkomen dat haar nagellak afbladdert. De vlam grijpt de tabak, het brandende uiteinde knispert. De rook dringt als een pijnlijke speer haar longen binnen. Ze hoest.

De speeltuin is verlaten, de rozenbottelstruiken zwaaien in de wind. Ze zuigt opnieuw een portie nicotine naar binnen, blaast de rook uit. De tabak smaakt naar verrot hout. Met de punt van haar leren laars tekent ze de letter p in het zand, met daaromheen een hartje. Ze veegt de tekening meteen weer weg. De ketting van de schommel knarst wanneer ze gaat verzitten. Ze heeft het koud. Had ze nou toch maar een broek aangetrokken in plaats van een rokje.

Hoe laat is het inmiddels?

Ze laat de sigaret in haar mondhoek bungelen terwijl ze haar mobieltje tevoorschijn haalt. De rook prikt in haar ogen.

Heeft Sami haar iets gestuurd?

De carrousel is bedekt met roestvlekken; treurig ogend wacht hij de komst van de winter af. Een windvlaag gaat over het grind en voert droog zand en herfstbladeren met zich mee, laat het gras golven.

Hij komt niet.

Ze krimpt ineen bij die gedachte.

Sami heeft twee keer gebeld. Ze swipet de belpogingen weg en drukt haar peuk uit in het zand.

Sami is kinderachtig.

In tegenstelling tot Peter.

Ze schrikt op. Er staat een man voor haar. Door de zon die achter hem staat, lijken zijn hals en gezicht smaller, als zwarte kegels. Ze knijpt haar ogen tot spleetjes en zet haar hand tegen haar voorhoofd.

De man stapt opzij, zijn glimlach wordt zichtbaar. Het meisje glimlacht terug, probeert haar blos te verbergen. Hij gaat op de schommel naast haar zitten. Hun lichamen raken elkaar aan. Ze ruikt zijn aftershave.

‘Wat doe je hier, zo midden op de schooldag?’

Het meisje antwoordt dat ze op iemand wacht.

Hij lacht. ‘Op een jongen?’

Ze knikt.

Zijn blik dwaalt af naar haar blote knieën. Hij trekt zijn wollen jas uit en legt die op haar schoot. ‘Heb je het niet koud?’

‘Niet meer.’

‘Mag ik een sigaret van je?’

Ze haalt een pakje Marlboro uit haar tas. Hij neemt er twee uit, steekt die op en geeft er een aan haar. Zwigend roken ze, kijkend naar elkaar. Een honderdkoppige vlucht mussen zoekt over de speeltuin heen en gaat in een gigantische esdoorn zitten. De man en het meisje slaan de zwerm gade.

‘Verbaast het je dat ik het ben?’ vraagt hij; hij schudt de as af, dooft de sigaret en stopt die in zijn zak.

‘Nee.’

Hij pakt zijn jas en legt die om de schouders van het meisje. ‘Kom, we gaan.’

Ze lopen de met gras begroeide helling op tot ze boven zijn. Op de waterplas tussen de weg en het fietspad zwemt een zwanenpaartje. De mussen vliegen als één grote bal op en vormen dan een halvemaan die boven hun hoofd een bocht maakt. Het meisje en de man kijken er even naar en lopen dan verder. Hij legt zijn hand tussen haar schouderbladen en laat die daar liggen.

DEEL 1

Kainuun Sanomat 27 mei 2009

ZOEKTOCHT NAAR JONGE VROUW IN KEMI

De politie van Lapland heeft een zoektocht gestart naar Hanna-Riikka Sammalsuo. De 15-jarige Sammalsuo werd maandagavond vermist gemeld nadat ze niet was thuisgekomen van school. Ze werd voor het laatst gezien op de parkeerplaats van de Syväkangas-school in Kemi, waarvandaan ze lopend op weg ging in de richting van het centrum. Op het moment van haar verdwijning droeg Sammalsuo een lichtgekleurde spijkerbroek, een rode hoodie en een lichtgroene rugzak. De politie gaat niet uit van een misdrijf. Het publiek wordt verzocht alle eventuele waarnemingen bij de politie in Kemi te melden.

Helsingin Sanomat 2 juni 2009

ZOEKTOCHT NAAR HANNA-RIIKKA SAMMALSUO IN KEMI WORDT VOORTGEZET

De zoektocht naar Hanna-Riikka Sammalsuo, die op 25 mei onderweg van school naar huis spoorloos verdween, is uitgebreid en omvat nu ook de grensstreek rond Tornio en Haaparanta. Inspecteur Juho Tapola van de politie van Lapland vertelt dat Sammalsuo, volgens sommige tips die zijn binnengekomen, na haar verdwijning op de weg naar Tornio is gezien, vlak bij het kruispunt in Yli-Kaakamo. Bovendien is er een meisje dat aan Sammalsuo's signalement beantwoordt in haar eentje in de buurt van de drafbaan in Laivakangas gezien; bij die gelegenheid had ze een voorbijganger om geld gevraagd. Volgens Tapola is de mogelijkheid van een ongeval of misdrijf niet uitgesloten, maar vooralsnog is er reden om aan te nemen dat Sammalsuo op de vlucht is en mogelijk naar Zweden probeert uit te wijken. De politie werkt intensief samen met de grensbewakingsautoriteiten en verzoekt iedereen die Sammalsuo ergens heeft gezien zich te melden.

1

Hoofdagent en rechercheur Linda Toivonen staarde naar haar werkplek, een antiek bureau van massief beukenhout. Ze had het in de kelder van het politiebureau gevonden, onder een stapel meubelen van spaanplaat, en had het zich meteen toegeëigend.

Het bureau had karakter.

Ze bedacht er allerlei verhalen over. Misschien had lang geleden een agent zijn kop koffie omgestoten op het werkblad, en misschien was die kras daar door handboeien veroorzaakt, tijdens een verhoor waarbij het er ruig aan toeling. Er zaten ook een paar donkere brandvlekken op. Misschien had diezelfde agent tijdens een nachtdienst vergeten de as van zijn sigaret af te tikken omdat hij helemaal opging in het typen van een proces-verbaal, op een oude Remington.

Linda meende dat het bureau en zij veel weg hadden van elkaar: relieken die niet met de tijd waren meegegaan maar wel mooi waren, als je er op de juiste manier naar keek.

Ze stond op, haalde een mok koffie in de pauzeruimte en nam weer achter haar bureau plaats. Dat werd geheel in beslag genomen door papieren. Eén ding wist Linda zeker: die agent van lang geleden had niet met zo'n stapel papier te maken gehad. Ze herinnerde zich dat de komst van computers tot papieren kantoren had moeten leiden, maar het tegengestelde was het geval. Vervolgens waren de tablets gekomen, de telefoons en de documentbeheersystemen en clouddiensten, en wederom had men geroepen dat papier zou verdwijnen. De hoeveelheid documenten was echter alleen maar verder geëxplodeerd. Het politiebureau was in een postsorteercentrum veranderd, mijmerde Linda, waar de rechercheurs zaken grofweg in twee categorieën indeelden: cold cases, en misdrijven waarin nog gerechercheerd werd – oftewel zaken die waarschijnlijk nooit zouden worden

opgelost en zaken die mogelijk nog bij de openbaar aanklager zouden belanden.

Linda dronk haar koffie op en bracht de lege mok naar de vaatwasser. Toen ze terugkeerde, rinkelde haar telefoon. Ze wist zeker dat het wederom die verwarde gek was die steeds met de politie belde over deze of gene crisis. De man, die vanwege de vorm van zijn snor de Visstick werd genoemd, had recentelijk nog geklaagd over een benedenbuurman die iedere nacht om drie uur met metalen emmers ratelde. Hij had zo lang zitten zeuren dat Linda er uiteindelijk toch maar een surveillancewagen naartoe had gestuurd. De benedenverdieping bleek echter onbewoond te zijn. En eergisteravond was de Visstick het politiebureau binnengewandeld en had hij gebulderd dat zijn buurman giftige gassen zijn woning liet binnenstromen via een tuinslang.

Linda versnelde haar pas en nam net op tijd op. Het telefoontje kwam van de benedenverdieping.

‘Kun je even komen? Er is hier iemand.’

Ze slaakte een zucht. Goddomme, dus toch weer de Visstick. ‘Is er niemand anders bij de intakebalie die kan helpen?’

‘De vrouw staat erop met een rechercheur te spreken... Ze is nogal over haar toeren. Jij bent de enige die aanwezig is, dus...’

‘Oké, ik kom eraan.’

Linda opende een aantal laatjes totdat ze in het onderste een notitieboekje vond. Dat ontbrak er nog maar aan: een hysterische vrouw met een fiets of smartphone die was gestolen, of een auto waarvan de zijkant was bekrast – nog een blad papier voor in de map met cold cases. Zelfs de Visstick zou een beter alternatief zijn geweest.

Ze liep de trap af naar de servicebalie, die al gesloten was voor klanten. Daar kwam ze de coördinator van dienst tegen, die grieperig oogde. Zijn ogen waren bloeddorlopen en zijn neus was rood van het vele snuiten.

‘Ze zit in de vergaderkamer. Ze weigerde weg te gaan.’

‘Is ze kalm?’

‘Margit is bij haar.’

Linda liep de vergaderkamer in. Er zaten twee vrouwen bij de tafel. Margit, die al meer dan veertig jaar op het secretariaat werkte, liep langs Linda de gang in zonder een woord te zeggen. Linda ging op de vrijgekomen stoel zitten en wachtte tot de deur was dichtgevallen.

Ze herkende de vrouw meteen, hoewel ze zich niet kon herinneren waar ze haar eerder had gezien. Ook de naam Eveliina Törmänen zei haar niets. De vrouw herkende haar eveneens; het kon niet anders of ze waren elkaar ooit ergens tegen het lijf gelopen. Törmänen was in de veertig, maar nog geen vijftig. Ze was klein van stuk en stevig gebouwd, haar halflange haar zat door de war en haar oogmake-up was uitgesmeerd over haar wangen. Linda reikte haar een zakdoekje aan, waarmee de vrouw haar ogen afdroogde.

‘Mijn dochter is verdwenen,’ begon ze, vechtend tegen een nieuwe uitbarsting van emotie.

Linda klikte de punt van haar pen tevoorschijn. ‘Hoe heet uw dochter?’

‘Laura Eveliina Törmänen.’

Linda noteerde de naam en besepte dat de voornaam van de vrouw de tweede naam van de dochter was, zoals ook het geval was bij haar en Linnea. ‘Hoe oud is Laura, wanneer hebt u haar voor het laatst gezien? Welke school bezoekt ze?’

De vrouw haalde onregelmatig adem. ‘Dertien... De middelbare school in Pori-West... Vanochtend voordat ze naar school vertrok.’

Dezelfde leeftijd als Linnea, dezelfde school.

Waarschijnlijk had Linda de moeder een keertje tijdens een ouderavond of een bazaar op school gezien.

Ze wierp een blik op de klok. Het was halfzes. ‘Hoe laat ging de school uit?’

‘Om twee uur.’

‘En ze is niet naar huis teruggekeerd?’

Törmänen schudde het hoofd. ‘Ze komt altijd rechtstreeks van school naar huis. Dat is de afspraak. Ik kwam om vier uur

van mijn werk. Laura's rugzak stond niet in de gang en de vaatwasser was leeg.'

'En ze neemt haar telefoon niet op?'

'Die gaat rechtstreeks naar de voicemail.' Törmänen begon weer te huilen.

Linda reikte haar een paar schone zakdoekjes aan en wachtte tot de ergste emoties weer voorbij waren.

'En haar vader?'

'Timo woont in Duitsland met zijn nieuwe gezin. Ik heb hem nog niet gebeld.'

'Hebt u een foto van Laura?'

De vrouw bladerde op haar smartphone tot ze een niet al te goede foto vond: Laura keek weg van de camera en haar haar bedekte de helft van haar gezicht. Linda zei er echter niets van; als ze een betere foto nodig hadden, zouden ze daar te zijner tijd wel om vragen.

'Kunt u die aan mij sms'en, voor een eventuele melding van een vermiste persoon?'

'Gaat de politie nu een opsporingsbevel uitvaardigen voor Laura?'

'In Finland wordt dat alleen gedaan als iemand verdacht wordt van een misdrijf. En bij iemand van Laura's leeftijd voldoet drieënhalf uur vermist zijn nog niet aan de kenmerken van een verdwijning. Waarschijnlijk is ze na school met een klasgenootje mee naar huis gegaan en is ze vergeten op de klok te kijken. De batterij van haar mobieltje kan leeg zijn, of misschien is de telefoon per ongeluk uitgegaan.'

'De politie gaat dus niet naar Laura zoeken?'

Linda wierp een blik op haar horloge. 'Als Laura tegen negen uur vanavond niets van zich heeft laten weten, doe ik melding bij de alarmcentrale.'

'Maar ze komt altijd rechtstreeks naar huis, dat is de afspraak. Ze weet dat ik niet...' De vrouw begon opnieuw te huilen en Linda bood haar een schoon zakdoekje aan.

Linda bedacht dat ze ervoor moest zorgen dat de vrouw

kalmeerde. Haar reactie was overtrokken, als je naging dat er nog maar een paar uur waren verstreken sinds de dochter haar telefoon niet had opgenomen.

‘Vertelt u me eens iets meer over Laura: wat zijn haar hobby’s, waar hangt ze uit en met wie? Wat voor kleren draagt ze en hoe beweegt ze zich voort?’

Törmänen beschreef haar dochter zo nauwkeurig mogelijk. Linda noteerde het signalement.

‘Hoe was Laura’s gemoedstoestand de afgelopen tijd?’ vroeg ze.

‘Hoe bedoelt u?’

‘Was ze terneergeslagen of gedroeg ze zich anders dan anders? Hadden jullie ruzie, of weet u of ze ruzie had met iemand in haar vriendenkring?’

‘We hebben nooit ruzie,’ antwoordde Törmänen ferm. ‘Laura is een braaf meisje.’

‘Juist,’ zei Linda, en ze dacht bij zichzelf dat dit de eerste keer was dat de vrouw loog. Een moeder en een tienerdochter die nooit ruziemaakten – wat Linda betreft was dat net zo aanne- melijk als naar de maan vliegen op een conservenblikje.

‘Ik denk dat er voor alles een natuurlijke verklaring bestaat,’ zei ze.

Törmänen vocht tegen haar emoties.

Linda ging op kalmerende toon verder: ‘We kunnen beter niet op de dingen vooruitlopen. Er is niets wat wijst op een ongeval. Op die leeftijd beginnen kinderen een sociaal leven te krijgen dat zich buiten de huiselijke kring afspeelt. In de puberteit zoeken tieners hun eigen weg.’

Ze scheurde een blaadje uit haar notitieboekje en gaf dat aan de vrouw. ‘Noteert u hierop de namen van alle vrienden en vriendinnen met wie Laura mee naar huis kan zijn gegaan. Ook de namen van de ouders graag.’ Ze haalde haar mobieltje tevoorschijn. ‘We gaan ze bellen en vragen of iemand haar gezien heeft of weet waar ze uithangt.’

Törmänen schreef vijf namen op. Linda zocht bij iedere naam

het adres en telefoonnummer op. Ze liet de vrouw alle nummers bellen en was blij dat ze daarbij geen enkele keer instortte.

Na het laatste gesprek legde Törmänen de telefoon op de tafel en schudde het hoofd. ‘Niemand heeft Laura na schooltijd gezien.’

Linda zei: ‘Ik ben nog steeds van mening dat er geen enkele reden is voor ongerustheid. Ik heb een dochter van dezelfde leeftijd die nota bene op dezelfde school zit. Er is nog maar zo weinig tijd verstreken sinds de verdwijning dat de politie nog niet in actie kan komen. Ik weet zeker dat Laura snel weer zal thuiskomen, als ze niet al thuis is. Ik raad u dan ook aan nu naar huis te gaan en daar te wachten. Het is heel belangrijk dat u daar bent en nergens anders.’

‘Laura doet dat soort dingen niet. Ze gaat altijd meteen naar huis en laat dan een briefje achter, of ze belt...’

Linda stond op en gaf de vrouw haar kaartje. ‘Ik werk vanavond tot negen uur en heb meteen morgenochtend ook weer dienst. U kunt mij op ieder moment bellen, om wat voor reden dan ook.’

Ze bracht Törmänen naar de hoofdingang. De vrouw liep ineengedoken maar toch vlot. De boomtoppen bogen in de wind; windvlagen joegen boombladjes door de straat. Linda wachtte tot Törmänen om de hoek was verdwenen en ging toen pas weer naar binnen.

Ze liep terug naar de rechercheafdeling. Daar was het stil. Ze keek naar de papierchaos op haar bureau en stelde vast dat als er niet snel iets zou veranderen, de bodem onder alles zou wegvallen. Als de burgers van dit land de waarheid te weten kregen – hoezeer alles tot het uiterste was opgerekt – zou er chaos ontstaan, anarchie. Maar zolang zij en mensen zoals zij erin slaagden zich iedere ochtend weer naar hun werk te slepen, zou alles als door een wonder overeind blijven.

Eveliina Törmänen zat haar dwars. Linnea was net zo oud als Laura; Linda kon zich goed inleven in een moeder die geen contact kreeg met haar tienerdochter. Zelf zou ze zich precies

zo voelen, dezelfde hysterie en angst ervaren die van Eveliina's gezicht was af te lezen. Linda kreeg ineens een onbedwingbare behoefte om Linnea te bellen en te checken of alles in orde was.

Linnea nam meteen op, en Linda voelde de spanning wegebben. Heel even was ze ervan overtuigd geweest dat Linnea niet zou opnemen en dat haar iets was overkomen.

'Ben je thuis?' vroeg ze, omdat ze ineens geen flauw idee had wat ze moest zeggen of vragen.

'Ik ben bij Jaana.'

'Jaana wie?' Linda kon zich niet herinneren dat Linnea het ooit eerder over een Jaana had gehad.

'Ik heb toch gezegd dat ik na school naar haar toe zou gaan?'

Linda kon zich daar niets van herinneren, maar waarschijnlijk sprak Linnea de waarheid. Linda had het gevoel dat ze de laatste tijd bijna niets kon onthouden.

'Heb je je huiswerk af?'

'Jahaa. Waarom bel je?'

'Ik mag toch wel bellen om te horen of alles goed is?'

'Uiteraard is alles goed. Waarom zou dat niet zo zijn?'

'Ken je Laura Törmänen?'

Linnea's stem klonk ineens behoedzaam. 'Die zit in de parallelklas, maar kennen doe ik haar niet. Hoezo?'

'Gewoon. Ik sprak haar moeder toevallig en toen kwam die kwestie ter sprake.'

'Welke kwestie?'

'Dat jullie op dezelfde school zitten.'

'Waar ken jij Laura's moeder van?'

'Ik ken haar niet echt.'

'Hoe laat ben je thuis?'

Linda keek op de klok. 'Over drie uur. Beloof je dat je rechtstreeks naar huis gaat straks?'

'Jahaa.'

'Ik hou van je.'

Linnea hing op. Linda had het gevoel dat ze op het punt stond een zware last op haar schouders te krijgen. Ineens voelde ze

een geweldige dorst opkomen, in iedere cel van haar lichaam. Ze dacht aan de ongeopende fles Stolichnaya-wodka in haar handtas. Haar mond voelde kurkdroog, alsof ze een schep zout had binnengekregen. Haar handpalmen begonnen te zweten en haar wangen te gloeien. Ze wierp een snelle blik op haar handtas, die boven op de kast lag en tegen haar leek te fluisteren.

Ze probeerde haar dorst te negeren en concentreerde zich op haar werk, bladerde aangifteformulieren door en legde die op verschillende stapeltjes. Maar van tijd tot tijd dwaalde haar blik af naar de handtas. Ze pakte een map met papieren over een serie overvallen op kiosken. Binnen een aantal weken tijd had een jonge man in een hoodie kans gezien drie R-Kioski's in Pori-West te overvallen, dreigend met een broodmes. De buit was steeds niet meer dan een paar honderd euro en een stuk of wat pakjes sigaretten, maar hij ging wel ruig te werk. Op camerabeelden was te zien dat hij zich op een oude omafiets voortbewoog, maar meer hadden ze nog niet weten te achterhalen.

Linda dacht dat het wel weer om een drugsverslaafde zou gaan die geld nodig had om zijn verslaving te onderhouden. Het treurigst was nog dat hem een jaar of drie, vier brommen te wachten stond wanneer ze hem te pakken kregen. Voor de zoveelste keer leidden drugs ertoe dat iemands leven naar de knoppen ging. Maar vooralsnog ontdekte Linda in de papieren geen informatie die niet al bij hen bekend was. Ze zouden op de volgende overval moeten wachten.

Ze schoof de papieren aan de kant en pakte het volgende bundeltje van de stapel, betreffende een mislukte inbraak eerder die dag. Een groep van drie mannen van naar schatting zeven-tien tot twintig jaar was rond de middag een opslagplaats in de haven van Mäntyluoto binnengedrongen om mobiele telefoons te stelen die daar op transport lagen te wachten. Daarbij hadden ze de bewegingsmelders geactiveerd en waren ze door meerdere bewakingscamera's op film vastgelegd. Ze waren ervandoor gegaan in een Saab zonder kentekenplaten. Aangezien ze niets hadden buitgemaakt en er geen schade was veroorzaakt, legde

Linda de map op de stapel ‘geen haast’. Ze wist uit ervaring dat het niet lang zou duren of hetzelfde drietal zou opnieuw toeslaan. Misschien hadden ze dan meer geluk.

Ze sloeg de map dicht en bleef naar de brandvlekken op haar bureau zitten staren. De dorst was inmiddels niet meer zo erg, al maakte die zich nog steeds ergens in haar achterhoofd kenbaar. Ze haalde haar sigaretten tevoorschijn en wilde net koers zetten naar de benedenverdieping toen haar mobieltje rinkelde. Een onbekend nummer. Ze nam op en hoorde een huilerige stem zeggen: ‘Laura is nog steeds niet thuis.’

Linda was die hele verdwijning al bijna weer vergeten. Eigenlijk was ze ervan overtuigd geweest dat het meisje gewoon naar huis zou terugkeren, een tikje te laat alleen. Ze wierp een blik op de klok en zag dat het bijna negen uur was. Buiten was het volkomen donker. De vensters loeiden als er weer een windvlaag langskwam.

‘Hallo, is daar iemand?’ vroeg Törmänen.

‘Ja, hoor, sorry. Ik... bent u thuis?’

‘Ja,’ snikte Eveliina.

‘Blijf daar. Ik stuur een surveillancewagen langs.’

‘Komt er nu een opsporingsbericht voor Laura?’

‘De agenten zullen alle benodigde gegevens noteren. Ik doe ook een melding aan de alarmcentrale.’

‘Kan ik iets doen?’

‘U kunt alvast een foto van Laura zoeken. Zo recent mogelijk, waarop haar gezicht in zijn geheel te zien is.’

Het gesprek eindigde. Linda keek naar buiten. Het raam bood uitzicht op een verlicht rangeerterrein; daarachter was de wereld zo zwart als het heelal. De wind liet de takken van een esdoorn krombuigen en rukte ook de laatste vergeelde bladeren los.

Verschenen van Arttu Tuominen:

Bloedbroeders

Levensgevaar

Monddood

Dubbelleven

Eerste druk juni 2025

Dit is het vierde deel in de Rivierdelta-serie.

Oorspronkelijke titel *Hävästyt*

Oorspronkelijke uitgever Werner Söderström Ltd (WSOY), Helsinki, Finland

Copyright © Arttu Tuominen, 2022

Published by agreement with Arttu Tuominen and Elina Ahlbäck Literary Agency, Helsinki, Finland

The moral right of the author of this work has been asserted in accordance with the Copyright, Designs and Patents Act 1988

Copyright © 2025 voor deze uitgave Uitgeverij De Fontein, Utrecht

Vertaling Annemarie Raas

Omslagontwerp Studio Vonk & De Boer

Omslagillustratie Unsplash

Opmaak binnenwerk Crius Group

ISBN 978 90 261 7653 1

ISBN e-book 978 90 261 7654 8

ISBN luisterboek 978 90 261 7655 5

NUR 332

www.uitgeverijdefontein.nl

Uitgeverij De Fontein vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van het papieren boek van deze titel is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan het zeker is dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Alle personen in dit boek zijn door de auteur bedacht. Enige gelijkenis met bestaande – overleden of nog in leven zijnde – personen, anders dan die in het publieke domein thuishoren, berust op puur toeval.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervoerd, verspreid en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, elektronisch, door geluidsopname- of weergaveapparatuur, of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Tekst- en datamining niet toegestaan.